

Kodeordet er fleksibilitet

Når man tager udgangspunkt i brugere med nedsatte funktioner, har man varetaget alles interesser og behov.

Du kender det godt. Du får ondt i ryggen, når du snitter grøntsager ved køkkenbordet. Du skal altid have en stol eller skammel frem for at nå fadet, der står bagest i det øverste køkkenskab. Og du skal ned på alle fire for at mave dig ind og nå skålen i det underste skab.

Køkkenet er det rum i ethvert hjem, hvor de fleste mennesker arbejder og opholder sig i løbet af en dag – ligegyldigt om du er et barn på 1,20 m, en mand på 1,90 m eller en kvinde på 1,60 m, om du er ung, midt imellem eller ældre, om du har en brækket arm, bruger kørestol eller ikke ser så godt.

Forskellige brugere med samme behov

Det har altid undret Lone Storgaard, designer mDD, ph.d og direktør for Design Concern A/S, at man ikke kan lave et intelligent køkken, der tilpasser sig den enkelte brugers behov under alle forhold og i alle livsaldre. Derfor lavede hun

en ph.d, "Det Multifunktionelle Køkken" i 2000 En afhandling, som også ligger til grund for tegnestuens arbejde med Design for Alle, tværfaglighed og brugerinddragelse.

Sammen med det dengang eksisterende Center for Tilgængelighed lavede Lone Storgaard en lang række brugerundersøgelser, der omfattede interviews og specielt iagttagelser af adfærden i køkkenet, da man som bruger ofte ikke er bevidst om, at tingene kan være anderledes. Man inddrog tre brugergrupper: kørestolsbrugere, gangbesværede og folk uden funktionsnedsættelse for at finde nogle fællesnævner på problemerne.

"Mange brugere har de samme behov, men hvor det fx for kørestolsbrugeren er umuligt at arbejde i et traditionelt køkken, kan det godt lade sig gøre for andre med de tilpasninger, man selv gør," fortæller Lone Storgaard og fortsætter:

"Vi fandt ud af, at det egentlig ikke er funktionshæmmede mennesker, der har de mest varierede behov. Det er menne-

Det Multifunktionelle Køkken

Prototypen Maibriggs Køkken

sker uden funktionsnedsættelse, fordi der er så stor spredning i størrelse, vægt, kræfter og kunnen, når en familie fx skal arbejde sammen og bruge køkkenet – og det slider på kroppen, når vi hele tiden skal tilpasse os de fysiske rammer i køkkenet. Når man laver et multifunktionelt køkken kan man afhjælpe dette slid samt ømhed i nakke, skuldre og arme. Ligesom det bliver muligt for et menneske med funktionsnedsættelse at bruge køkkenet uden hjælp. Det giver en god livsværdi, når du selv kan bestemme, hvad du vil bruge din energi på samt deltage på lige fod.”

”Så man kan sige, at når du tager udgangspunkt i brugere med nedsatte funktioner, har du varetaget alles interesser og behov,” konkluderer Lone Storgaard.

Producenter uden fælles fodslag

Omdrejningspunktet for ”Det Multifunktionelle Køkken” er fleksibiliteten. Køkkenet skal kunne vokse og ”skrumpes” alt efter, om man er ung og bor alene, lever i en børnefamilie eller er et ældre ægtepar. Nogle af elementerne, der blev udviklet, er hæve-sænkeborde, overskabe, der kan køre op og ned, underskabe, der kan fjernes, touch-paneler, der kan anvendes af såvel børn som mennesker med nedsat syn, samjustering af bordplader, skabe, der kan køre rundt og hylde, der kan køre rundt inde i skabene. Der blev lavet en prototype, Maibriggs Køkken, som så blev udsat for diverse justeringer

”Men jeg fandt ud af, at hårde hvidevarer ikke er intelligente i brugervenlig term, derfor er det ikke muligt at lave det ultimative design-for-alle-køkken – endnu,” siger Lone Storgaard, som i forbindelse med sit køkkenprojekt sammensatte en gruppe af producenter inden for køkkener, hårde hvidevarer, vaske og blandingsbatterier, men:

”Det var meget vanskeligt at få parterne til at køre efter samme plan. Der er jo ofte tale om producenter i den multinationale klasse, og de har ikke en fælles dagsorden. De tænker kun ind i og ud fra deres eget univers. Der er brug for nogle mennesker, der går op i et helikopterperspektiv og så nogle stærke folk, der kan samle trådene.”

Lone Storgaard benyttede sig selv af helikoptermetoden i forbindelse med ”Det Multifunktionelle Køkken,” hvor hun, efter prototypen, udarbejdede et konceptuelt optimalt køkken uden hensyntagen til de hårde hvidevarer, der for nærværende kan fås på markedet.

Pressalit Care blev så inspireret af Lone Storgaards og Design Concerns arbejde, at virksomheden udviklede et

Her er nogle få af konklusionerne i den netop afsluttede brugerundersøgelse og research (slut august 2006), som Design Concern A/S i samarbejde med Bexcom har lavet for Gigtforeningen: Alrummet – rummet for alle.

Undersøgelsen omfatter deltagelse af 27 personer (primært gigtramte) og research og gennemgang af national og international litteratur, der knytter sig til emnet.

- Alrummet er ikke indrettet fleksibelt nok til at rumme de aktiviteter, som brugerne ønsker at foretage sig her. Brugere ønsker bl.a. at være selvhjulpne og kunne deltage på lige fod med andre.
- Den manglende fleksibilitet og funktionalitet i inventar og produkter øger smerter og belastning på den enkelte gigtramte og gør dem afhængige af hjælp.
- Research på fremtidens brugeradfærd underbygger antagelsen om et stigende og gennemgående behov for fleksibilitet – lige fra måden at arbejde på til produkternes anvendelse og opbevaring.
- Hjælpemidler afskrives pga. udseende, og fordi de stigmatiserer brugerne.
- Tilgængelighed og eksisterende viden om brugerbehov og om fleksible produkter og inventar benyttes ikke i tilstrækkelig grad, og brugerne inddrages ikke i produktudviklingen.
- Meget af den eksisterende information om funktionelle produkter er rettet mod fagfolk og når ikke ud til brugeren.

Et af de mest markante resultater af brugerundersøgelsen er den store betydning, design og æstetik har i valget af et funktionelt produkt. Undersøgelsen slår, som en af de første, fast, at funktionelle hjælpemidler i flere tilfælde fravælges til fordel for et æstetisk smukt designet produkt, der ikke lever op til den ønskede funktionalitet.

Brugerundersøgelsen viser, at gigtramte og deres familier har så mange og store problemer med indretning, inventar og produkter, at hverdagens aktiviteter besværliggøres – og nogle må somme tider opgives.

Undersøgelsen konkluderer, at der ligger et stort potentiale og mange udfordringer for producenter, udviklere og designere i at tænke nyt og udvikle nye innovative produkter, der tilgodeser princippet om, at alle skal kunne fungere i alrummet.

*Lone Storgaard, designer mDD,
ph.d og direktør for
Design Concern A/S*

multifunktionelt køkken på baggrund af Design Concerns viden og input. Man kan dog ikke gå ud og investere i dette køkken, men det er muligt i en vis udstrækning at købe den viden, der ligger bag. Fra Pressalits hjemmeside (www.pressaliticare.com) kan man i øvrigt downloade en guide til indretning af et multifunktionelt køkken.

Hjælpemidler er for grimme

Design Concern har, i samarbejde med Bexcom, netop afsluttet en brugerundersøgelse af gigtramte for Gigtforeningen. Undersøgelsen tager udgangspunkt i alrummet – rummet for alle, hvor man laver mad, spiser, leger,

Regulering af bordhøjde: 3 stk.

Regulering af ovnhøjde: 1 stk.

Skabsfunktioner: 1 stk.

fester, hygger, arbejder, ser tv med videre og giver et helt konkret overblik over brugernes behov, men også et overordnet blik ind i fremtiden. Også her er ordet fleksibilitet.

“Gigtramte mennesker er meget trætte, fordi de bruger meget energi på at have smerter. Det stiller nogle udfordringer i forhold til at indrette et alrum, så man kan mindske disse smerter og dermed trætheden. Gigtramte har fx brug for at ligge ned ind imellem og for at arbejde hjemmefra nogle dage. Hvordan kan man få disse funktioner ind i rummet, uden at det bliver en sygestue eller et kontor?,” siger Lone Storgaard.

Et meget markant resultat af undersøgelsen er, at brugerne ofte fravælger de specielle hjælpemidler, fordi de simpelthen er for grimme og signalerer sygdom. De gigtramte føler, at deres handicap blive udstillet, når de har disse hjælpemidler liggende fremme og vil hellere bruge produkter, der ikke fungerer så godt, men som man kan være bekendt at vise frem for sine gæster.

“Og det er jo skræmmende og et opråb. Men det handler ikke kun om gigtramte det her. For i og med, at flere og flere af os bliver ældre og ældre, vil der i det hele taget blive et stort marked for hjælpemidler og fleksible produkter af alle slags. Og de nye generationer af ældre vil ikke finde sig i grimme ting, eller at produkterne ikke virker

Touchpanelet i Det Multifunktionelle Køkken

ordentligt, så der skal producenterne være vågne over for den kæmpe udfordring og det potentiale, der ligger der. En af guruerne inden for brugerdriven innovation, Eric von Hippel (Massachusetts Institute of Technology, red.), siger, at man virkelig finder den brugerdrivne innovation der, hvor en bruger med funktionsnedsættelse bliver nødt til at lave et produkt til sig selv, fordi det ikke findes på markedet. Forhåbentlig vil vi med årene se flere mainstreamprodukter, der er udsprunget af et aktuelt behov,” siger Lone Storgaard. (se flere konklusioner på undersøgelsen i boxen side 46)

Brugerdrivne produkter skal være mainstream

For Design Concern er det alfa og omega at arbejde tværfagligt med brugerdriven innovation. Der skal mange forskellige input til – udover fra brugerne selv – også fra kompetencer som fx teknologi, ergonomi og fremtidsforskning.

“Vores erfaring er, at du som designer ikke kan arbejde alene med brugerdriven innovation. Ligesom det kræver nogle producenter, der er villige til at prøve nye ting af. Der bliver sat mange ting i gang, men på markedet er der et fåtal af gode brugerdrivne produkter. En ting er jo prototyper, men hvis produkterne ikke bliver sat i produktion, nytter det jo ikke meget. De skal jo ikke udstilles i montre, men ud på markedet og gøres mainstream,” mener Lone Storgaard.

Men producenter er ikke vant til at arbejde tværfagligt og med dybtgående brugerinddragelse. Og når de tænker på designere, tænker de produktudvikling og kreativitet. De tænker bare ikke på, at designerens kreativitet ofte kommer til udtryk i kombinationen af teknologi, produktionsproces og brugere.